

«Διασφάλιση Ποιότητας και Διεθνείς Κατατάξεις: Δρόμοι παράλληλοι ή δύο ευθείες που τέμνονται»

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —

ΜΟΝΑΔΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ
Εθνικό & Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΟΥΡΛΕΤΙΔΗΣ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΜΟ.ΔΙ.Π ΕΚΠΑ

Τι είναι οι διεθνείς κατατάξεις Πανεπιστημίων Rankings (1)

Οι διεθνείς ή παγκόσμιες κατατάξεις Πανεπιστημίων αναπτύχθηκαν ως θεσμός τα τελευταία 15 με 20 χρόνια

Από το 2003 μέχρι σήμερα αναπτύχθηκαν και υλοποιούνται ετησίως πάνω από δέκα σημαντικές παγκόσμιες κατατάξεις πανεπιστημίων

Ένα από τα αποτελέσματα της επίδρασης της παγκοσμιοποίησης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, η οποία έφερε νέα δεδομένα στις δυνατότητες σπουδών και αύξησε κατά πολύ την κινητικότητα φοιτητών και προσωπικού μεταξύ διαφορετικών χωρών.

Άτομα που ενδιαφέρονταν να σπουδάσουν σε Πανεπιστήμια εκτός της χώρας τους αναζητούσαν εξειδικευμένες πληροφορίες για την ποιότητα σπουδών και υποδομών, για την απασχολησιμότητα των αποφοίτων του κάθε Πανεπιστημίου για το ύψος των διδάκτρων κλπ

Τι είναι οι διεθνείς κατατάξεις Πανεπιστημίων Rankings (2)

- ▶ Οι πληροφορίες αυτές θα βοηθούσαν τον κάθε δυνητικό φοιτητή να συγκρίνει τις επιλογές Πανεπιστημίων που είχε και να επιλέξει τη βέλτιστη με βάση τις δυνατότητες του.
- ▶ Επειδή πολλές από αυτές τις εξειδικευμένες πληροφορίες σύγκρισης, δεν μπορούσε να τις βρει στις τότε ιστοσελίδες και οδηγούς σπουδών, διάφοροι οργανισμοί που δραστηριοποιούνταν στο εκπαιδευτικό marketing κάλυψαν αυτό το κενό
- ▶ Δημιουργήθηκαν παγκόσμιες πολυκριτηριακές κατατάξεις, οι οποίες αξιολογούσαν τα Πανεπιστήμια μιας χώρας και διευκόλυναν τους μελλοντικούς φοιτητές να επιλέξουν, επικαλούμενοι τα αποτελέσματα τους
- ▶ Ένα στοιχείο που συνέτεινε στην ανάπτυξη των παγκόσμιων κατατάξεων πανεπιστημίων ήταν και η στροφή από τα έντυπα στα ψηφιακά μέσα με αξιοποίηση του διαδικτύου και των νέων καινοτόμων διαδραστικών δυνατοτήτων επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης.
- ▶ Το διαδίκτυο και τα ηλεκτρονικά εργαλεία και πλατφόρμες που υποστηρίζει, ουσιαστικά κατέστησαν τις κατατάξεις πανεπιστημίων παγκόσμιες επιτρέποντας την άμεση δημοσίευση αξιολογήσεων Πανεπιστημίων, on-line και σε απευθείας σύνδεση με πολύ χαμηλότερο κόστος και με πολύ ευρύτερο δίκτυο κυκλοφορίας και κάλυψης.

Η επίδραση των διεθνών κατατάξεων στην Ανώτατη Εκπαίδευση

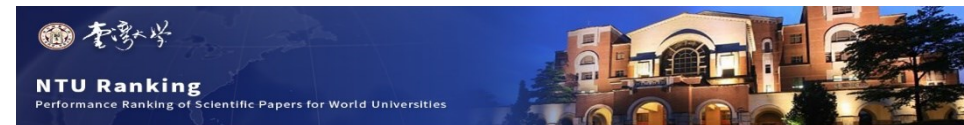
Οι διεθνείς κατατάξεις των ΑΕΙ επηρεάζουν αποφασιστικά την κοινή γνώμη και τη λήψη αποφάσεων για θέματα ανώτατης εκπαίδευσης, σε διεθνές και εθνικό **επίπεδο**

Τα κριτήρια αξιολόγησης των πανεπιστημίων είναι **πολλά, συχνά διαφέρουν από έρευνα σε έρευνα**

Τα αποτελέσματα αυτών των κατατάξεων ερμηνεύονται ποικιλοτρόπως και κατά το δοκούν

Κατά βάση όμως οι παγκόσμιες κατατάξεις ενισχύουν την επιχειρηματολογία και την αντιπαράθεση σχετικά με την **ποιότητα των σπουδών** που προσφέρουν τα Πανεπιστήμια

Πίνακες
Παγκόσμιας
Κατάταξης
Πανεπιστημίων

Πίνακας : Οι σημαντικότεροι διεθνείς πίνακες κατάταξης Πανεπιστημίων και οι οργανισμοί που τις υλοποιούν

Πίνακας Κατάταξης	Φορέας - Οργανισμός
ARWU Academic Ranking of World Universities	Δημιουργήθηκε από το Πανεπιστήμιο Shanghai Jiaotong. Από το 2009 υλοποιείται από την Shanghai Ranking Consultancy έναν πλήρως ανεξάρτητο συμβουλευτικό οργανισμό που δεν υπάγεται νομικά σε πανεπιστήμια ή κυβερνητικές υπηρεσίες.
Webometrics Ranking of World Universities	Καταρτίζεται από τη Cybermetrics (CCHS), μια μονάδα του Ισπανικού Εθνικού Κέντρου Ερευνών (Spanish National Research Council – CSIC), το κύριου ερευνητικού ιδρύματος της Ισπανίας
QS World University Rankings	Βρετανική Εταιρεία που εξειδικεύεται στην παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών, εκδόσεων και εκδηλώσεων και εκδόσεων στο χώρο της εκπαίδευσης
Times Higher Education World University Rankings	Η κατάταξη δημοσιεύεται από το περιοδικό Times σε συνεργασία με την Καναδική mass media εταιρεία Thomson Reuters
Center for World University Rankings	Δημοσιεύεται από το Κέντρο Παγκόσμιων Πανεπιστημιακών Κατατάξεων - Center for World University Rankings (CWUR) έναν οργανισμό παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών σε κυβερνήσεις, δημόσιους οργανισμούς και πανεπιστήμια για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών και ερευνητικών τους αποτελεσμάτων.
US News - Best Global University Rankings	Ανήκει και υλοποιείται από τον Αμερικάνικο ειδησεογραφικό οργανισμό U.S News
National Taiwan University (Performance ranking of Scientific Papers)	Δημοσιεύεται κάθε χρόνο από την ερευνητική ομάδα του Εθνικού Πανεπιστημίου της Ταιβάν υπό την Αιγίδα της Εθνικής Αρχής Διασφάλισης Ποιότητας της Ταιβάν
U- Multirank	Υλοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγχρηματοδοτείται από το πρόγραμμα Erasmus +, το Ίδρυμα Bertelsmann και το Santander Group

Δείκτες /Κριτήρια	Περιγραφή	Βαθμολογία	Κατάταξη
Απόφοιτοι (ALUMNI)	Αριθμός αποφοίτων που έχουν λάβει βραβεία (Nobel, Field κ.α)	10%	ARWU
ΒΡΑΒΕΙΑ (AWARD)	Αριθμός μελών ΔΕΠ που έχουν λάβει βραβεία (Nobel, Field κ.α)	20%	ARWU
Διδασκαλία (Teaching)	Έρευνα Φήμης σε ακαδημαϊκούς από όλο τον κόσμο με την χρήση ερωτηματολογίου	18%	THE
Έρευνα (Research)	Έρευνα Φήμης του ιδρύματος σχετική με την έρευνα σε ακαδημαϊκούς από όλο τον κόσμο με την χρήση ερωτηματολογίου	15%	THE
Διεθνής Διάσταση (International Outlook)	Ποσοστό μελών ΔΕΠ που προέρχονται από την αλλοδαπή (2,5%) Ποσοστό των αλλοδαπών φοιτητών (2,5%)	5%	THE
Ποιότητα της εκπαίδευσης (Quality of Education)	Αριθμός των αποφοίτων οι οποίοι έχουν κερδίσει σημαντικά διεθνή βραβεία, έπαθλα, και μετάλλια	25%	CWUR
Ποιότητα της Σχολής (Quality of Faculty)	Αριθμός των καθηγητών και ερευνητών οι οποίοι έχουν κερδίσει σημαντικά διεθνή βραβεία, έπαθλα, και μετάλλια	25%	CWUR
Ακαδημαϊκή Φήμη (Academic Reputation)	Έρευνα Φήμης του ιδρύματος σχετική με την έρευνα σε ακαδημαϊκούς από όλο τον κόσμο με την χρήση ερωτηματολογίου	40%	QS
Φήμη στους Εργοδότες (Employer Reputation)	Έρευνα Φήμης του ιδρύματος με την χρήση ερωτηματολογίου. Σε εργοδότες αποφοίτων πανεπιστημίων. Θεωρείται ότι αντανακλά την ποιότητα διδασκαλίας των πανεπιστημίων όπως αποτιμάται από την αγορά εργασίας.	10%	QS
Δείκτες Διεθνοποίησης (International faculty ratio/International student ratio)	Ποσοστό αλλοδαπών φοιτητών που φοιτούν στο ίδρυμα (με βάρος 5%) και ποσοστό των αλλοδαπών μελών ΔΕΠ που εργάζονται στο ίδρυμα (με βάρος 5%).	10%	QS

Κριτήρια - Δείκτες

Ερμηνεία

Ερευνητικό Έργο

Κριτήριο στους τέσσερις (4) από τους πέντε (5) πίνακες κατάταξης είναι το ερευνητικό έργο όπως αυτό αποτυπώνεται στον συνολικό αριθμό δημοσιεύσεων των καθηγητών και ερευνητών του κάθε Πανεπιστημίου για μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο (π.χ. τα τελευταία πέντε χρόνια). Ο τρόπος αποτύπωσης και το ειδικό βάρος του συγκεκριμένου κριτηρίου στη βαθμολογία κάθε πίνακα κατάταξης, όμως, είναι διαφορετικό.

Απήχηση - Επίδραση

Τα υποκριτήρια και οι μεταβλητές που συνθέτουν την απήχηση και την επίδραση κυρίως του ερευνητικού έργου του προσωπικού των Πανεπιστημίων συναντώνται ανεξαιρέτως στις αποτιμήσεις και των πέντε σημαντικότερων πινάκων κατάταξης. Σημαντικό στοιχείο και μεταβλητή αποτελεί η λεγόμενη «ετεροαναφορά» (citation).

Βραβεία και Διακρίσεις

Αποτελεί ένα κριτήριο το οποίο έχει δημιουργήσει πολύ μεγάλη «συζήτηση» για το κατά πόσο πραγματικά αποτυπώνει και αποτιμά την τρέχουσα ακαδημαϊκή εικόνα ενός Πανεπιστημίου

Διδασκαλία και Ποιότητα Εκπαίδευσης

Η συγκεκριμένη κατηγορία δεικτών διερευνά αφενός την ποιότητα του παρεχόμενου διδακτικού έργου και αφετέρου το πλαίσιο και της συνθήκες όπου αυτή παρέχεται. Τα κριτήρια και οι μεταβλητές στηρίζονται τόσο σε συγκεκριμένα απογραφικά-στατιστικά στοιχεία του κάθε Πανεπιστημίου τα οποία θεωρούνται αντικειμενικά και μη αμφισβητήσιμα, όσο και στα αποτελέσματα ποιοτικής έρευνας τα οποία έχουν υποκειμενικό χαρακτήρα.

Διεθνής Διάσταση

Το συγκεκριμένο κριτήριο αξιολογεί την ύπαρξη ποσοστού αλλοδαπών φοιτητών στο συνολικό αριθμό φοιτητών ενός ιδρύματος και την ύπαρξη ποσοστού καθηγητών και ερευνητών που προέρχονται από την αλλοδαπή.

Απασχόληση Αποφοίτων

Και το συγκεκριμένο κριτήριο το συναντάμε μόνο στις δύο από τις πέντε σημαντικότερες κατατάξεις. ακολουθεί ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε δείγμα εργοδοτών των αποφοίτων των Πανεπιστημίων

Η Επιχειρηματολογία «Υπέρ και Κατά» των Κατατάξεων

Θετικά Στοιχεία

- ▶ Η εξασφάλιση υψηλής θέσης στις λίστες παγκόσμιας κατάταξης λειτουργεί θετικά στην ενίσχυση της δημόσιας εικόνας και της φήμης των ΑΕΙ.
- ▶ Επηρεάζει καταλυτικά τη δυνατότητα των Ιδρυμάτων να προσελκύουν υψηλής ποιότητας ακαδημαϊκό προσωπικό (διδάσκοντες, ερευνητές), θεσμικούς συνεργάτες και εξωτερικούς επενδυτές
- ▶ Ενισχύει την εξωστρέφεια και την προώθηση διεθνών συνεργασιών
- ▶ Αποτελεί στοιχείο επιβεβαίωσης της ποιότητας του διδακτικού και ερευνητικού έργου
- ▶ «...Κατά μια έννοια, οι λίστες (πίνακες) κατάταξης συμπληρώνουν τα διαφορετικά εργαλεία ή τις, ήδη υπάρχουσες, διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς τη μέτρηση, την αξιολόγηση και τη σύγκριση των επιδόσεων ή της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στην ανώτατη εκπαίδευση»

Επικρίσεις

- ▶ Η έμφαση στη στατιστική και τους αριθμούς προωθεί μια μονοδιάστατη αντίληψη της ακαδημαϊκής αριστείας, και επιταχύνεται η εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης,
- ▶ Δημιουργούν ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπου οι διαφορές στους δείκτες οδηγούν σε δυσανάλογες διαφορές στη φήμη, το κύρος και τη δυνατότητα απόκτησης πόρων από τα αξιολογούμενα ΑΕΙ.
- ▶ Δεν λαμβάνουν υπόψη το θεσμικό πλαίσιο κάθε χώρας το οποίο να δρα απαγορευτικά σε στρατηγικές βελτίωσης (πχ τα Ελληνικά Πανεπιστήμια δεν έχουν ξενόγλωσσα προπτυχιακά προγράμματα
- ▶ Οι επικριτές παραφράζουν τη ρήση του Αϊνστάιν ότι τα «rankings» μετρούν, μόνο, ό,τι είναι εύκολο να μετρήσουν, χωρίς αυτό να ανταποκρίνεται στην πολυπλοκότητα των Ιδρυμάτων.

Rankings vs Quality Assurance Policy

Διαφορές μεταξύ
της διασφάλισης
ποιότητας και
των κατατάξεων

Έρευνα έναντι
διδασκαλίας και
μάθησης

Επίπεδο
προγράμματος ή
ιδρύματος

Κοινό Στόχος

Επιπτώσεις
Επιδιωκόμενες
και μη

Αναγνωσιμότητα
και Απλότητα

Κόστος και Πόροι

- ▶ **A5.1: Θέση του Α.Ε.Ι. στις διεθνείς αξιολογήσεις:** Στον εν λόγω δείκτη σύμφωνα με το υπόδειγμα της ΕΘΑΑΕ σελ 6 αποτιμάται «...η σχετική θέση του Ιδρύματος σε διεθνείς αξιολογήσεις βάσει αξιόπιστων οίκων αξιολόγησης. Επιλέγεται η υψηλότερη θέση του Ιδρύματος μεταξύ των οίκων αξιολόγησης QS, ARWU, THE, Scimago, GS και Webometrics. Η κατάταξη μεταξύ των θέσεων 1-300 λαμβάνει 120 μόρια, η κατάταξη μεταξύ των θέσεων 300-500 λαμβάνει 100 μόρια, 500 – 800 λαμβάνει 80 μόρια, η κατάταξη μεταξύ των θέσεων 800- 1000 λαμβάνει 60 μόρια και η κατάταξη μεταξύ των θέσεων 1000 - 1200 λαμβάνει 40 μόρια.»

- ▶ **A.5.2: Θέση Τμημάτων/Σχολών του Α.Ε.Ι. σε διεθνείς θεματικές αξιολογήσεις:**
Στον εν λόγω δείκτη σύμφωνα με το υπόδειγμα της ΕΘΑΑΕ σελ 6 αποτιμάται «...η σχετική θέση Τμημάτων/Σχολών του Ιδρύματος σε διεθνείς θεματικές αξιολογήσεις βάσει αξιόπιστων οίκων αξιολόγησης. Επιλέγεται η υψηλότερη θέση που έχει καταλάβει κάποιο Τμήμα/Σχολή του Ιδρύματος στις πιο πρόσφατες αξιολογήσεις επιστημονικών περιοχών των οίκων αξιολόγησης QS, ARWU και THE. Η κατάταξη μεταξύ των θέσεων 1-100 λαμβάνει 80 μόρια, η κατάταξη μεταξύ των θέσεων 100-250 λαμβάνει 50 μόρια, και η κατάταξη μεταξύ των θέσεων 250-500 λαμβάνει 30 μόρια...»

▶ Περίπου πέντε χρόνια πριν το 2017 και για πρώτη φορά από το 2009, η Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (τότε ΑΔΙΠ) στην ετήσια Έκθεση της για την Ποιότητα στην Ελληνική Ανώτατη Εκπαίδευση θα υπογραμμίσει τη σημασία των κατατάξεων στη Διασφάλιση Ποιότητας. Πιο συγκεκριμένα στη σελίδα 67. *«Τα «rankings» έθεσαν τις επιδόσεις των ΑΕΙ σε ένα ευρύτερο και ανταγωνιστικό διεθνές πλαίσιο. Η εξασφάλιση υψηλής θέσης στις λίστες παγκόσμιας κατάταξης λειτουργεί θετικά στην ενίσχυση της δημόσιας εικόνας και της φήμης των ΑΕΙ. Τούτο επηρεάζει καταλυτικά τη δυνατότητα των Ιδρυμάτων να προσελκύουν υψηλής ποιότητας ακαδημαϊκό προσωπικό (διδάσκοντες, ερευνητές), θεσμικούς συνεργάτες και εξωτερικούς επενδυτές». Από την άλλη πλευρά, οι επικριτές των «rankings» τονίζουν ότι η έμφαση στη στατιστική και τους αριθμούς προωθεί μια μονοδιάστατη αντίληψη της ακαδημαϊκής αριστείας, επιταχύνει την εμπορευματοποίηση της εκπαίδευσης, ενώ δημιουργεί ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπου οι διαφορές στους δείκτες οδηγούν σε δυσανάλογες διαφορές στη φήμη, το κύρος και τη δυνατότητα απόκτησης πόρων από τα αξιολογούμενα ΑΕΙ. Οι επικριτές παραφράζουν τη ρήση του Αϊνστάϊν ότι τα «rankings» μετρούν, μόνο, ό,τι είναι εύκολο να μετρήσουν, χωρίς αυτό να ανταποκρίνεται στην πολυπλοκότητα των Ιδρυμάτων...»*

▶ https://www.ethaae.gr/images/articles/ektheseis-poiotitas/119-hqa_report2016.pdf

Συμπεράσματα

- ▶ Οι διαδικασίες διασφάλισης ποιότητας και οι κατατάξεις έχουν εντελώς διαφορετική στόχευση και σκοπούς.
- ▶ Οι κατατάξεις αποτιμούν πρωτίστως την ποιότητα της έρευνας ενός ιδρύματος, ενώ η διασφάλιση ποιότητας τείνει να εστιάζει στην ποιότητα της διδασκαλίας και της μάθησης.
- ▶ Οι κύριες ομάδες-στόχοι της διασφάλισης ποιότητας είναι οι δημόσιες αρχές και οι διοικήσεις των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων. Οι ομάδες-στόχοι των διεθνών κατατάξεων είναι λιγότερο σαφείς.
- ▶ Οι κύριες λειτουργίες της διασφάλισης ποιότητας των Πανεπιστημίων είναι η διασφάλιση της συμμόρφωσης με τα ελάχιστα δυνατά πρότυπα και η βελτίωση της ποιότητας.
- ▶ Ο (δηλωμένος) σκοπός των περισσότερων κατατάξεων που παρουσιάστηκαν είναι ο προσδιορισμός της "αριστείας", όσον αφορά τα καλύτερα πανεπιστήμια παγκοσμίως ή σε μια συγκεκριμένη χώρα
- ▶ Οι εκθέσεις των εξωτερικών αξιολογήσεων στο πλαίσιο των διαδικασιών πιστοποίησης είναι δυσνόητες για τους μη ειδικούς, ενώ τα αποτελέσματα των διεθνών κατατάξεων φαίνεται να είναι εύκολα αναγνώσιμα. Πρόκειται, ωστόσο, για μια "ψεύτικη απλότητα".
- ▶ Υπάρχουν τάσεις να μαθαίνει η διασφάλιση ποιότητας από τις κατατάξεις και το αντίστροφο.

Πίνακες Κατάταξης που ταιριάζουν στο προφίλ των Ελληνικών Πανεπιστημίων

Οι πίνακες που ταιριάζουν στο προφίλ των ελληνικών πανεπιστημίων θα πρέπει :

- ▶ Να βασίζονται σε αμιγώς ακαδημαϊκά κριτήρια
- ▶ Να χρησιμοποιούν δείκτες που βασίζονται σε αντικειμενικά μη αμφισβητήσιμα δεδομένα.
- ▶ Να επικεντρώνονται στην ερευνητική παραγωγή και παρουσία των ιδρυμάτων και την επίδραση αυτής στην Ακαδημαϊκή Κοινότητα αλλά και στην ευρύτερη κοινωνία.
- ▶ Να στηρίζονται σε στοιχεία άμεσα επαληθεύσιμα στο διαδίκτυο, και σε αναγνωρισμένες ερευνητικές βάσεις δεδομένων
- ▶ Να μη στηρίζονται σε δείκτες που βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια και «έρευνες γνώμης» οι οποίοι διακατέχονται σε κάποιες περιπτώσεις από μεροληψία ή υποκειμενισμό.

Σας ευχαριστούμε πολύ!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
— ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837 —